

Indústria, Turisme i altres serveis a CASTELLÓ d'EMPÚRIES

per
**FRANCESC FERRER
i GIRONÈS**

1. — EVOLUCIO DEMOGRAFICA

El primer pas per estudiar i analitzar l'economia de Castelló d'Empúries, serà l'observament de la població que a través dels anys ha tingut, i els seus alts i baixos, ja que cal no oblidar que l'home és l'únic subjecte de l'economia, i precisament, és la demografia la que d'antuvi indica ben clarament l'expansió o estancament de la vida productiva de qualsevol nucli humà.

Per això, hem elaborat el quadre que detalllem a continuació, el qual mostra la població que a través dels últims 250 anys ha tingut Castelló:

EVOLUCIO DEMOGRAFICA DE CASTELLO D'EMPURIES

1718	1.261	habitants
1787	2.911	»
1857	2.937	»
1887	2.781	»
1900	2.591	»
1930	2.432	»
1940	2.168	»
1950	2.056	»
1960	2.009	»
1970	2.110	»
1974	2.278	»

Fonts: Nomenclàtors de l'I.N.E. Les dades del segle XVIII, de Pierre Vilar a *Catalunya dins l'Espanya Moderna*.

Podem veure en primer lloc, que des de mitjan segle XIX ha existit una reculada important, i constant en el transcurs dels anys. Que la «revolució industrial» no ha influït per res a Castelló, ans al contrari, que ha estat causa d'una pèrdua de població constant.

Però, sobretot la situació encara és més dramàtica, si es compara Castelló, amb la comarca de l'Alt Empordà, i amb el conjunt de Catalunya, en el mateix període

TAXA DE CREIXEMENT COMPARADA ENTRE 1718 i 1970

Castelló d'Empúries	80 %
Comarca de l'Alt Empordà	291 %
Catalunya	1.249 %

Font: Elaboració pròpia.

Es ben palpable, la gran reculada i simptomàtica pèrdua que ha experimentat la població de Castelló en els últims 250 anys, dintre de les zones que el circunden. I és ben cert que Castelló ha estat un cas a part i ben aïllat, dintre el model de creixença català i gironí.

Però, potser té més interès conèixer el comportament que ha tingut des de la dècada dels seixanta, per haver estat l'època amb un procés de desenrotllament econòmic més important.

TAXA DE CREIXEMENT DEMOGRAFIC DES DE LA DECADA DELS SEIXANTA

	1960	1974	
Castelló d'Empúries	2.007	2.278	13 %
Alt Empordà	63.743	77.119	20 %
Comarques de Girona	351.369	427.716	21 %
Catalunya	3.924.779	5.394.221	37 %

Font: Elaboració pròpia.

Tampoc, en aquests darrers anys d'eufòria econòmica, i malgrat el feble augment que ha tingut Castelló, no ha seguit el ritme que ha imposat el seu context econòmic.

Si ara ho comparem amb la Costa Brava, desagregada, encara es veu més clara l'arrítmia de Castelló. La Costa dels anys seixanta va tenir un increment del 40%, la qual cosa indica altra vegada que Castelló no ha participat dels impulsos totals provocats pel turisme.

Els únics pobles de la Costa Brava que en aquest període han quedat estancats a més de Castelló, per ordre decreixent són: l'Armentera, St. Pere Pescador, Portbou, i Torroella de Montgrí.

Cal constatar que, excepte Portbou, aquests nuclis de la Costa són els que tenien el coeficient de població activa agrícola més important, la qual cosa ja demostra que l'agricultura no és precisament un sector progressiu dintre de la vida productiva.

En resum podem afirmar que fora del segle XVIII, en què Castelló va més que doblar la població al mateix ritme que tot Catalunya, i gràcies a l'expansió agrícola i a la formació del capital comercial, no ha tingut creixement demogràfic.

Ans al contrari, els seus habitants han anat disminuint progressivament, fins arribar a la dècada dels seixanta que va ser la cota més baixa, que va tornar a remuntar frenant la pèrdua continuada, gràcies al desenrotllament econòmic general que es va experimentar fins al 1973. Però aquest augment encara no ha estat similar al que varen experimentar l'Empordà, Girona i Catalunya, i menys la Costa Brava.

2. — ESTRUCTURA DE LA POBLACIO ACTIVA

Anem a examinar ara un altre factor decisiu i molt important per conèixer la vida econòmica de Castelló, i que són les activitats productives a què es dedica la població activa de la localitat.

En el transcurs del temps, Castelló ha viscut transformacions importants en aquesta estructura, les quals de forma sintètica podriem resumir així:

Fins al segle XVIII. — Castelló va ser un Centre polític-religiós on hi simultanejaven les activitats manufactureres (teneries, paraires, sastres, fusters, argenters, carnissers, etc.), amb l'agricultura i el comerç. (1)

(1) Francisco de Zamora. *Diario de los viajes hechos en Cataluña*, Editorial Curial, Barcelona, 1973.

De finals del segle XVIII fins al 1960. — Les activitats productives predominants varen ser les del sector primari: Agricultura i Ramaderia.

El 50% de la població activa es dedicava a aquestes activitats. (2)

Des dels inicis dels anys seixanta. — Ha existit una mutació important en aquesta dècada que ha fet minvar la secular primacia de l'agricultura i l'ha reduïda a un 33% de la població activa.

En conseqüència el secundari ha incrementat els seus efectius, especialment per a la construcció.

El sector turístic ha influït de forma directa i induïda i ha estat el ferment de la transformació operada.

L'agricultura també s'ha mecanitzat, i la ramaderia s'ha especialitzat en aquesta època en el bestiar porquí, i no tant en l'aviticultura. (3)

La radiografia de l'actual estructura de la població activa a Castelló, la tenim segons dades del 1970, i procesades a partir del Cens de 1970 de l'I.N.E., pel Centre d'Informació i Documentació de Catalunya.

ESTRUCTURA PRODUCTIVA DE CASTELLO D'EMPURIES SEGONS EL NOMBRE DE PERSONES ACTIVES OCUPADES PER SECTORS EN EL 1970

Agricultura i extractives.	260 persones	33 %
Indústria	268 persones	34 %
Serveis	242 persones	32 %
Total	770 persones	32 %

D'entrada es veu que actualment la vida econòmica de Castelló té un equilibri total entre els tres sectors.

Es possible que sobre aquestes dades de 1970, en aquests darrers anys s'hi hagin operat canvis, especialment per l'agricultura, la qual ha perdut efectius, per causa de la mecanització del camp, l'abandó per baixa rendabilitat, la racionalització de la ramaderia per les granges, la reconversió dels terrenys de conreu en turístics, etc.

Malgrat tot, i considerat que són les úniques dades disponibles, a continuació amplièm el detall:

(2) Zamora diu que, el 1790, a Castelló hi havia 4.000 xais, 2.000 caps de bestiar boví i 1.000 eugues o cavalls. Els terrenys eren de pastura i pocs de conreu. També hi havia horta regada per una sèquia de la Muga. Es treia blat, ordi, civada, blat de moro i mill. Op. cit. pàg. 356.

(3) Vegi's Albert Compte Freixanet: «Geografia Urbana de Castelló d'Empúries», *Annals de l'I.E.E.*, 1976, p. 57.

Castelló d'Empúries. - Vista parcial i pont damunt el riu Muga.

ESTRUCTURA PRODUCTIVA DE CASTELLO D'EMPURIES SEGONS LA BRANCA D'ACTIVITAT, SEGONS DADES DE 1970

Agricultura	260	persones
Indústria manufacturera	151	
Construcció	117	268 persones
<hr/>		
Comerç	71	
Altres serveis: Hotels, restaurants, transports, Bancs i assegurances, Administració pública, ensenyament i sanitat, servei domèstic, etcètera	171	242 persones
<hr/>		
Total	770	persones

Cal recordar que el Cens es comptabilitza el 31 de desembre i per tant, la població activa representa només l'estable; no hi figura per tant l'estacional.

Sense aprofundir-hi més, cal resumir que la distribució de la població ocupada és harmònica, i presenta un equilibri molt marcat, el qual en el futur caldrà veure que desapareix per la pèrdua d'efectius a l'agricultura, la qual amb menys població activa haurà de tenir igual nivell de producció.

La població sobrant de l'agricultura haurà de passar a la indústria, i als diferents serveis del sector terciari.

3. — SECTOR INDUSTRIAL

Importància fabril actual

Tal com hem pogut observar abans en l'estructura de la població activa, les persones ocupades en el sector industrial representen una tercera part de la població activa total.

Cal remarcar que dintre del sector secundari, la branca de la construcció té una excessiva preponderància, ja que com es pot veure en el quadre següent, arriba a tenir fins al 43% del seu sector, i com és sabut la construcció no acaba de tenir un concepte íntegrament manufacturer, i no gaudeix tampoc de l'estabilitat cíclica de la indústria fabril.

DISTRIBUCIO PER BRANQUES DE LA POBLACIO ACTIVA INDUSTRIAL A CASTELLO D'EMPURIES SEGONS DADES CENSALS DEL 1970

Alimentació	76	persones
Tèxtil i pell	20	»
Fusta, suro i paper	30	»
Ceràmica i vidre	5	»
Metal·lúrgia	15	»
Electricitat, aigua i gas	5	»
Construcció	117	»
<hr/>		
Total	268	persones

Destaquem que si no fos la construcció, el sector industrial pròpiament dit seria molt poc important, sobretot perquè la construcció és, per altra banda, en funció del creixement turístic de la zona, i no precisament del nucli urbà de Castelló, el qual des de fa molts anys el seu estoc immobiliari viu una relativa estagnació.

NOMBRE D'HABITATGES CENSATS A CASTELLO D'EMPURIES

1930	699
1940	662
1950	637
1960	614
1970	974

Font: I.N.E. Censos de Población y Viviendas.

Al Cens de 1970, hi podem veure que dels 974 habitatges comptabilitzats, n'hi ha 316 que corresponen a segona residència, i 610 de principals. Cosa que confirma que l'expansió de la construcció és deguda principalment al turisme.

Respecte als altres sectors, el que segueix amb importància és el de l'alimentació (Farinera, Fabricació de pa, Productes lactis, etc.).

Segueix l'existència de 5 fusteries mecàniques, lligades també a la construcció, i tres tallers mecànics. (4)

En definitiva podem dir que la importància merament fabril de Castelló és molt minsa, malgrat la primera aparença. Que aquest fet es confirma en comparar amb la població activa industrial a la Costa Brava, que arriba al 48%, i la mitjana de les comarques gironines que té el 44%, considerant-hi inclosa la construcció.

Aquesta situació queda evidenciada també perquè, en el període de més inversió industrial, Castelló no va seguir el ritme natural del conjunt de Catalunya, com queda demostrat al Mapa de Localització de noves indústries a Catalunya 1963-1972. (5)

Sòl Industrial al Pla General d'Ordenació Urbana

No podem pas dir que Castelló hagi viscut d'esquena a la industrialització. Si la planificació urbana és la materialització dels desigs de la població, podem veure que en el Pla General d'Ordenació Urbana aprovat el 1967, s'hi va preveure una zona qualificada de «tolerància industrial» de 118 has.

Això indica que Castelló tenia vocació industrial, perquè juntament amb St. Pere Pescador,

eren els pobles amb més superfície industrial planificada per habitant de tota la Costa Brava. (6)

La realitat és que aquesta previsió no ha reeixit, per una banda, perquè en lloc d'indústria s'hi han construït edificacions residencials, i per l'altra ha mancat veritable trespàs per promoure la localització industrial, ja que fins i tot factories noves han estat bastides fora de la zonificació industrial.

Infraestructures necessàries

Les infraestructures bàsiques o essencials que requereix una zona industrial, es pot dir que Castelló les disposa, i per tant seria necessari i convenient que es projectés una «zona industrial» amb un esperit decidit i definitiu.

Comunicacions:

- Carretera amb connexió al Cinturó de Ronda de Figueres i l'Autopista A-17.
- Proximitat al port de Roses.

Energia:

Subministre de la companyia «Hidroelèctrica del Ampurdán, S. A.», amb una línia de 25 K.V. Per casos extraordinaris es disposa a 9 kms. d'una sub-estació de la mateixa companyia sense limitacions en la potència.

Aigua:

Entre la Muga i el Fluvià existeix un aqüífer que arriba fins a l'Escala, i que des de la Costa entra 7 kms. endins. (7)
Ocupa uns 200 km². Capacitat útil d'emmagatzament 150 Hm³. Es un dels més importants de Catalunya.

Mà d'obra:

Per la tendència que segueix l'agricultura quant a la seva tecnificació, Castelló pot disposar de mà d'obra sobrant que per procés natural ha de passar al sector secundari.

El que manca no són els factors bàsics, sinó una autèntica i veritable vocació industrial, que no es limiti a dissenyar una zona industrial al Plantejament Urbanístic, sinó a promoure i fomentar el sòl industrial, amb:

- Publicitat.
- Desgravació fiscal, si convé, de caire municipal.
- Disposar de tots els serveis urbanístics.
- Instal·lacions d'acollida necessàries.
- Preus econòmics del terreny.

(4) El nombre de tallers ha estat deduït del Cens de la Cambra Oficial de Comerç i Indústria, 1975.

(5) «Líneas presentes y futuras de Localización Industrial en Catalunya», Revista Económica, núm. 10, 1975, Banco Industrial de Catalunya, Barcelona.

(6) Vegi's Francesc Ferrer Gironès, «L'ordenació Industrial a la Costa Brava», COCIG, Girona, 1976.

(7) El agua recurso natural escaso, Servicio de Estudios en Barcelona del Banco Urquijo, Moneda y Crédito, 1969.

Medi ambient i ecologia

Ara més que mai la indústria, és considerada l'activitat més definitiva per omplir les necessitats de la població, i per al millorament de llurs condicions de vida.

Hem de recordar que en l'assentament industrial existeix un moviment dialèctic entre el procés industrialitzador i el fenomen de la urbanització, cosa important per a l'ecologia.

Per això cal calcular bé aquesta estratègia i cercar un camí coherent en el desenvolupament industrial i urbà, el qual sigui compatible també amb l'agricultura i el turisme, de forma que la seva inter-acció sigui mútua i recíproca.

Potser aquest fenomen exigeix imaginació, però no tanta, perquè actualment la localització industrial també cerca llocs on l'entorn físic no estigui degradat, on la pol·lució atmosfèrica no ho empudegui tot, on la urbanització estigui amb la naturalesa, on es pugui satisfer el lleure i l'oci, en definitiva que existeixi «qualitat de vida».

Cal trobar una autèntica simbiosi entre els tres sectors, de forma que el respecte al sistema ecològic no sigui un horitzó a abastar, sinó més bé la base en què se sustenta el desenvolupament econòmic global.

La conservació de la naturalesa i dels recursos, no l'hem de considerar com un esforç anti-econòmic, sinó, al contrari, ha de considerar-se com un factor bàsic més, dintre del conjunt d'infraestructures que exigeix l'assentament industrial.

4. — EL SUB-SECTOR TURISTIC

Pel que hem anat dient fins ara, ja podem dir que el Turisme ha estat un fenomen determinant a Castelló en la transformació de la seva vida econòmica, adés de forma directa, adés per influència induïda.

Gairebé gosaríem dir que en l'aturada en el desdoblament de Castelló, ha estat decisiu el desenrotllament del Turisme iniciat fa uns deu anys. Però existeixen altres índexs que indiquen aquest moviment:

ÍNDEXS RELATIUS DE CASTELLO D'EMPURIES

	1964	1970	1972	1974
Telèfons instal·lats i demanats	60	185	142	668
Nombre camions	20	46	58	73
Instrumentos notariales	1.252	1.850	2.983	3.076

Font: Anuario del Mercado Español. Banesto. Madrid.

Es nota que l'evolució positiva ha estat a partir de la incidència del turisme, el qual hem vist abans que també influí la construcció, i com veurem més endavant també el comerç. Se'ns pot imputar que aquests índexs són exclusivament de consum, però que no tenen un estímul directe sobre el poble, cosa certa si estrictament només es tractés d'un ambient aïllat, però aquests índexs cal analitzar-los dintre d'un context global, i estimar-los com paràmetres de fàcil quantificació, però que són una mostra evident i fiable de l'increment de l'activitat econòmica, i un reflex del desenvolupament observat en la vida econòmica tota.

Un altre aspecte que també abona l'augment considerable que ha existit per incidència del turisme és l'evolució dels pressupostos municipals ordinaris, els quals recullen els ingressos i egressos normals de cada exercici.

EVOLUCIO DELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS ORDINARIS DE CASTELLO

	Pessetes constants de 1976
1964	2.501.072
1967	3.324.495
1970	5.720.000
1972	7.200.000
1974	14.536.000
1975	19.924.270
1977	27.500.000

Els increments pressupostaris d'aquests darrers temps, examinats en pessetes constants, indiquen que efectivament les partides dels ingressos més afectades han resultat les que provenen de les activitats terciàries, com la Contribució Urbana, Impost de Plus vàlua, Llicències Municipals d'Obra, etc.

Sobre el pressupost municipal, l'Ajuntament de Castelló és dels municipis de la Costa Brava el que té una càrrega financera relativa menys important, la qual cosa indica que no s'ha endeutat. També cal remarcar que és el municipi de la Costa amb un pressupost per habitatge més elevat. (8)

Resumint, podem treure la conclusió que des del 1967 que de fet es va iniciar a Castelló el turisme, ha estat aquesta activitat la que ha incidit més en la seva vida econòmica, ja que ni l'agricultura, ni la indústria, no han tingut l'expansió necessària com per a modificar tan sensiblement els nivells mercadològics i els índexs fiscals que hem examinat.

(8) Ramon Romaguera i Ferran Sicart. «La Hisenda Municipal Catalana. El Cas de la Costa Brava». Banca Catalana. Publicaciones de Información Económica, núm. 44.

Respecte als pressupostos municipals, cal recordar el perill existent avui de deixar-se enlluernar pels ingressos produïts pel turisme, però que en el futur es poden convertir en grans despeses, quan els serveis urbanístics i les infraestructures de les urbanitzacions promogudes s'hagin de renovar i mantenir. Es necessari que en els nous Plans Parcial d'Ordenació Urbana quedi perfectament establert que les despeses de manteniment, neteja, i conservació, de les urbanitzacions estigui íntegrament a càrrec dels propietaris o titulars de les noves urbanitzacions, i no de l'Ajuntament, en el qual cas es gravaria injustament sobre els ciutadans del nucli-tradicional de Castelló.

Aquest esperit, de tota manera, és molt just per una banda, i de possible i fàcil aplicació, si comprovem que la tendència del sector turístic és que cada vegada més les noves urbanitzacions no siguin estiuenques, i sí de segona residència, i més que ocupades per residents estrangers, o sigui per al turisme interior.

5. — ALTRES SERVEIS

Després del turisme en general, analitzarem el comerç com a sub-sector més important, i que per altra banda és el que ha registrat una evolució més positiva.

EVOLUCIO DE LES LLICENCIES FISCALLS COMERCIALS PER BRANQUES A CASTELLO D'EMPURIES

	1964	1970	1974
Alimentació	26	31	33
Tèxtil	9	9	10
Fusta	—	—	3
Pell	—	—	—
Química	7	7	8
Construcció	—	2	3
Metall	2	5	13
Energia, aigua, gas	—	—	1
Activitats diverses	1	2	7
	45	57	78

Font: Anuario del Mercado Español, Banesto, Madrid.

El notable increment de les activitats comercials, cal pensar que han estat exclusivament o gairebé, produïdes pel Castelló del litoral. (9)

Quant a la taxa de llicències per 100 habitants, Castelló ha arribat a una mitjana molt elevada, ja que és com la de la «província» de Girona, la qual és la més alta de tot l'Estat Espanyol:

TAXA DE LLICENCIES COMERCIALS PER 100 HABITANTS

	1970	1974
Castelló d'Empúries	2'7	3'42
Girona	3'53	3'41

La puja forta, es veu que bàsicament s'ha fet a partir de 1970, època en què el Castelló turístic va començar a consolidar-se.

Entre els altres sub-sectors, cal destacar el del transport del qual, en analitzar el nombre de camions, hem pogut observar també l'empena.

Després, dintre d'aquest mateix capítol, hem de citar les activitats relacionades amb l'hostelatge i la restauració que també en els darrers anys han trobat en el Castelló-litoral un autèntic increment, encara que molts només siguin estacionals.

Totes aquestes ocupacions, més les de la banca, assegurances, sanitaris, ensenyament, etc., representen 242 persones, que equivalen al 32% de la població activa, percentatge que per ser una població petita no deixa de ser important.

6. — CONCLUSIONS

— En primer lloc, l'estagnació demogràfica que ha sofert Castelló d'Empúries, ens demostra que l'agricultura no ha estat un sector capaç de generar, ni fomentar, un desenrotllament econòmic auto-sostingut.

L'aturada d'aquesta pèrdua poblacional, s'aconseguí bàsicament quan l'agricultura abandonà el predomini que tenia en la vida econòmica, per deixar-lo al turisme, amb totes les activitats auxiliars i complementàries.

Cal tenir present que aquest comentari, no és contra de les persones que han treballat en el sector agrícola, sinó que és un fenomen objectiu i universal. I aquest fenomen de cara al futur encara l'hem de tenir més en compte, perquè l'agricultura com més progressiva, racionalitzada, i mecanitzada obté més rendiments, però simultàniament disminueix la població a què s'hi dedicava.

— Que la població activa industrial, malgrat l'aparença inicial té gairebé la meitat dels seus efectius dedicats a la construcció, amb la qual cosa, tampoc no és un sector prou estable, com per estar tranquils de no caure a la intempèrie de les crisis econòmiques conjunturals.

Que la inversió industrial en la dècada del gran «boom» econòmic, a Castelló ha estat nulla, i tampoc les previsions de Sòl Industrial no s'han acomplert per manca d'una voluntat industrialitzadora audaç i definitiva.

(9) Compte. Op. cit., pàg. 63.

De tot plegat s'ha de deduir que la indústria fabril és dèbil i en una situació que pràcticament es comença de zero, però que convé encetar-lo perquè ha de ser el sector més segur i més estable, per carència d'estacionalitats.

- Que el turisme ha influït decisivament en la transformació de l'estructura econòmica de Castelló, entenent com un tot el nucli-antic i el Castelló-litoral.

Que aquesta incidència s'ha notat en el subsector de la construcció, en el comerç, l'hosteleria, i en tots els índexs que indiquen consum, i conseqüentment «nivell de riquesa». No voldríem enganyar-nos estadísticament, car, seria una ficció considerar que les taxes de consum utilitzades, en presentar-se per «persona» o per «càpita» s'han repartit només entre els habitants permanents, i no amb els estacionals. Però malgrat això, tampoc no es poden rebutjar perquè existeix un flux en els circuits econòmics, que per inducció provoca també una expansió econòmica encara que sigui indirecta.

PROGNOSI

- S'ha d'esperar que la producció agrària i ramadera actual es mantindrà, i fins i tot s'incrementarà, però amb menys persones dedicades al sector. Aquesta és la tendència observada a partir de mitjan dècada passada, i també cal esperar que aquesta línia continuï amb la tecnificació i mecanització de l'agricultura i la racionalització de la ramaderia.
- Per mantenir tan sols la demografia actual de Castelló, cal preveure la creació de nous llocs de treball en el sector industrial-fabril. I no cal dir que, per absorbir el creixement demogràfic vegetatiu, o seguir el mateix ritme d'augment que tenen les comarques de Girona, cal pensar amb una sortida imprescindible que desenrotlli les activitats fabrils, les quals són les que ara com ara presenten més estabilitat.
- Per altra banda, com un camí paral·lel i simultani, no es pot eliminar ni barrar el pas a tot el seguit d'activitats terciàries fomentades pel turisme, les quals hem vist que, en els darrers anys, han estat les que han incrementat i mantingut la vida productiva i econòmica de Castelló.
- Ara és el moment de fer-nos una pregunta. Si a Castelló, no existeix atur forçós, i per altra banda, s'han hagut de necessitar les ajudes dels immigrants des de la dècada de 1950/60, ¿per què cal crear noves formes de producció, i els consegüents nous llocs de treball?

La vida econòmica és una situació viva i dinàmica. Com la vida mateixa té un origen, un creixement, una estabilitat, i una decadència, i això passa des del punt de vista de l'empresa, com de l'aspecte sectorial.

Per això sol, no es pot deixar congelar aquesta dinàmica, i convé projectar i planificar una economia diversificada que ofereixi diverses alternatives i opcions als habitants de Castelló.

I sobre els immigrants, hem de dir que si els de la època de 1950/60, s'equilibraven amb els emigrants, majoritàriament es varien necessitar per a l'agricultura, raó per la qual es demostren les poques sortides laborals que s'oferien en aquells moments.

I sobre els vinguts a la dècada entre 60/70, els quals ja representen el 30% dels castellonins totals, són els que han revitalitzat la demografia de Castelló, i que si no fos per ells el poble hauria reulat a la població del segle XVIII.

Per tot això, i per no ser un «oasi» decadent al bell mig del «desert» de l'opulència, convé no descuidar, ni rebutjar noves formes de producció que poden portar el benestar a tothom, i per aquesta fita, cal un programa en el triple front de les activitats agrària/industrial/turística

Seria de gran interès, que la industrialització vingués de la mà dels mateixos castellonins. Un camí molt apte seria l'establiment d'una societat cooperativa industrial, constituïda pels mateixos habitants de Castelló, i a ser possible que industrialitzés la producció agrària o ramadera de la localitat, per tal d'aprofitar tot el valor afegit que es produís, i n'eliminés així qualsevol mena d'explotació capitalista.

CONFLICTE

AGRICULTURA - INDÚSTRIA - TURISME

En l'aspecte purament econòmic, és evident que no pot existir cap possible antagonisme o conflicte entre els tres sectors, ans al contrari, que és recomanable la seva convergència, per assolir un equilibri diversificador de la vida econòmica, i que dongui suport a una estructura estable i forta.

La interferència o conflicte, només és possible en l'espai físic o en l'entorn geogràfic. És més aviat un problema locacional, que ha de ser resolt per una adequada Ordenació o Agermanament del Territori.

Aquest problema va ser ja contemplat per l'**Estudio del Desarrollo de Girona** (10), i també

(10) **Los Regadíos de Gerona en el Desarrollo Provincial**, 1971.

Castelló d'Empúries. - Sepulcre dels comtes d'Empúries

pel Dioxiadis (11). El primer es limità a constatar el possible conflicte, i Dioxiadis, diu que en cas de conflicte espacial, donen prioritat a aquelles activitats de major dinamisme, segons l'ordre següent: Urbanització i Indústria, Turisme i lleure, i Agricultura.

Creiem necessari tornar a dir perquè quedi clar, que en ordre a l'espai, la salvació del sistema ecològic i de la naturalesa, és una fita vital per tots els tres sectors econòmics, i que cal considerar-la com una infraestructura més, però imprescindible perquè puguin conviure «simbiòticament» els tres sectors.

Respecte al sector fabril, que potser se'l considera del de més difícil convivència, també pot ser objecte d'ordenació, no solament en l'espai geogràfic, sinó sectorial. Existeix tipologia de les indústries. A Castelló, no pot tenir «indústries de base» perquè són marcades pels recursos, primeres matèries, o infraestructures de transport. Tampoc «indústria de consum» perquè no és a prop d'un gran mercat, i el transport hi incideix massa. Però, sí que s'hi poden instal·lar empreses que explotin una «indústria autònoma», anomenades també «geogràficament lliures», o «sense peus» (foot-loose), les quals siguin netes.

No volem ser agosarats, però estem segurs que el camí assenyalat és possible. Cal només tenir la voluntat de treballar per un horitzó que sigui creïble, i progressiu.

(11) Plan de Ordenación de la Provincia de Gerona. Informe núm. 4. 1973. Dioxiadis Ibérica, S. A.